

(ISSN: 2602-4047)

Varişoğlu, M.C., Başutku, S. & Kafalı, Ş (2023). Refusal Strategies Of Foreign Students Learning Turkish At B1 Level, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 8(20), 301-332.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.650>

Article Type: Research Article

REFUSAL STRATEGIES OF FOREIGN STUDENTS LEARNING TURKISH AT B1 LEVEL

Mehmet Celal VARIŞOĞLU

Assoc.Prof.Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, Tokat, TÜRKİYE, celal.varisoglu@gop.edu.tr
ORCID: 0000-0002-7603-1343

Serdar BAŞUTKU

Lecturer, Hitit University, Çorum, TÜRKİYE, serdarbasutku@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-0969-8148

Şerife KAFALI

Lecturer, Turkish Maarif Foundation, İstanbul, TÜRKİYE, skafali@turkiyemaarif.org
ORCID: 0000-0002-1426-2373

Received: 12.08.2022

Accepted: 12.02.2023

Published: 05.03.2023

ABSTRACT

In communication, both direct and indirect refusal statements are formed when the other party wants to respond negatively to the discourses such as offers, invitations, requests, and suggestion proposed by the speaker. Various refusal strategies are developed by the speaker in order to reduce or minimize the destructive effects of the negative response. This requires a high level of pragmatics competence on the part of the refuser. Accordingly, students learning Turkish as a foreign language should not only know the language well, but also include socio-cultural elements in the context while refusing a situation. In this context, various strategies are used for refusal expressions such as offers, requests, invitations and suggestions. In this study, it is aimed to make an evaluation on the refusal strategies of foreign students learning Turkish at B1 level. Phenomenology design was used in the study. The data were collected from volunteer students who were in Turkey to study and who learned Turkish at Hitit University TÖMER, using convenience sampling technique. Discourse-completion task was used in the research, various case studies were given to the students and content analysis was performed on their answers. At the end of the study, an evaluation was made about which refusal strategies were used, the reasons used in the refusal strategies, the precision and meaning of the refusal, the characteristics of the refusal sentences and the conjunctions used. In the study, it was concluded that the strategies of refusal by explaining, refusing by offering options and refusing by offering conditions' were used more. In addition, it was determined that 22 different strategies were included and 59.3% of them were negative meaningful strategies. The other conclusion reached in the study is that the refusal is made mostly because of necessity, obligation and habit, and the conjunctions but, and, because are used the most in refusal statements.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, refusal strategies, B1 level, speech acts.

INTRODUCTION

Speech acts is a theory of language philosophy that suggests that what is expressed and what is meant may differ. Philosophers such as Austin, Searle and Grice, who argue that there are performative expressions together with descriptive expressions in language, have suggested that the meaning should be examined. Austin stated in his work 'How to Do Things with Words (1962)' that words do not only express judgments, but are also speech acts. In this context, speech act can be defined in the most general way as actions performed through speech. According to Searle, "to speak a language means to attempt a rule-based behavior" (Searle, 2000: 79). This determines the relationship between the utterances and the intended meaning.

In every language, linguistic structures are used to express common contextual situations, as well as to convey various characteristics of culture and society. In some cultures, speech act may have distinct meanings according to societies which consequently bring about differences in language behaviors such as criticism, compliment, gratitude and rejection. For a foreigner who cannot learn and use the target language in a social context, this situation creates a pragmatic failure, which causes communication breakdown and misunderstandings. (Mansour, 2015, p.1). It is extremely necessary for foreign/second language learners to develop their sociolinguistic and pragmatic competences in the target language in terms of communication.

Speech acts are various language behaviors that individuals will perform in their daily language use. In daily life, the reflections of speech acts are seen in the language structures that the individual uses in different situations and contexts. Accordingly, speech acts can also be observed during foreign language teaching/learning. The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) defines the individual as a "social actor in foreign/second language teaching" (2020) and states that there are many qualifications that he/she should possess. It states that individuals should try to determine their communicative language use in the face of various situations they will encounter in daily life.

Requests that are part of daily language and responses to these requests, which can be in the form of acceptance or refusal, are the most common uses. Such usages appear as positive or negative in mutual communication. In order to reduce the effects of the negative situation in communication, various strategies are developed by the other person.

Positive and negative meaning categories are an important form of grouping used to separate speech acts. Refusal is a type of illocution in the negative category that may threatens positive requests. Refusal is the direct or indirect 'no' response of the speaker to a request, suggestion, invitation or offer from the other party. In many cultures, the answer to 'no' is probably more important than the word itself. Therefore, receiving and sending the 'no' message is a specialized task. The interlocutor determines when to use the appropriate form of refusal, according to social, cultural and linguistic values (Al-Kahtani, 2005, p.37).

Refusal, which is the behavior of refusing the requests of the other person, is the situation in which the speaker makes negative evaluations against the positive face of the listener, disregarding the feelings of the listener

(Brown & Levinson, 1987). In this context, it can be considered as a discursive process for foreign students to refuse a negative situation they encounter while learning a language or an offer, request, invitation, suggestion, help they do not want.

When the literature on the refusal act is examined, it is seen that there are many studies investigating the subject in different contexts. The majority of these studies explore refusal on the basis of teaching English. Some of it is in the context of linguistics (Bulut, 2000; Sadler&Eröz, 2002; Demir, 2003; Tekyıldız, 2006; Akpınar, 2009; Genç&Tekyıldız, 2009; Çimen, 2009; Hergüner, 2009; Hatipoğlu, 2010; Türkmen, 2010; Moody, 2011; Şahin, 2011; Asmalı, 2012; Merdin, 2013; Çapar, 2014; Demirkol, 2015; Çelikbaş, 2016; Çiftçi, 2016; Han&Burgucu-Tazegül, 2016; Önal, 2016; Hergüner&Çakır, 2017; Boynueğri, 2018; Günay, 2019; Ortaköylü, 2019; Yakut, 2019). The number of studies on teaching Turkish as a foreign language or directly on refusal strategies in Turkish is very few, and some of them are studies that are revealed by examining course materials and some by examining special sample groups. (Mansour, 2015; Han, Elkılıç, Aybirdi, Demir-Atalay&Güngör, 2016; Yazıcı&Demirel, 2021; Yazıcı&Gündoğdu, 2021; Pardaev, 2022). When the studies in the literature are examined, it is observed that there is a lack of studies revealing the refusal acts or the refusal strategies used by foreign students learning Turkish as a foreign language, and it is thought that a study aimed at this need is necessary.

In foreign language teaching, it is inevitable to learn daily language usage forms in order to gain communicative skills and learn the language totally. Societies' unique cultures and value judgments are kept alive in their languages. As the relations between societies and cultures increase, intercultural communication also gains importance. As a result of intercultural communication, thousands of students travel to foreign countries every year for the purpose of foreign language learning. In most countries, foreign students are taught culture as well as language through public and private schools. There are thousands of students who come to language teaching centers in Turkey to learn Turkish as a foreign language. These students communicate with people whose mother tongue is Turkish in the society for various reasons. In order for them to be able to communicate effectively with native speakers, their pragmatic competences such as request, apology, approval, and refusal need to be developed. In this context, as the number of studies increases, the theoretical knowledge required by language teachers will be expanded and contribute to the restructuring of the teaching process.

Purpose of the Reseach

The aim of this study is to determine which refusal strategies are used by foreign students learning Turkish at B1 level in various situations that they may encounter in daily language. In accordance with this purpose;

1. What are the refusal strategies used by foreign students learning Turkish as a foreign language?
2. What is the meaning and context of the reasons given by foreign students learning Turkish as a foreign language when they refuse?

3. What are the conjunctions used by foreign students learning Turkish as a foreign language while refusing and what are the functions of these conjunctions in refusal?

answers to the questions were sought.

METHOD

Model of the Research

In the study, a case study was conducted to evaluate the strategies used by foreign students learning Turkish as a foreign language while refusing a situation, and this study was designed according to the phenomenology pattern.

Phenomenology focuses on finding details in phenomena that are constantly encountered but not noticed in daily life (Yıldırım & Şimşek, 2016, p. 69).

Research Group

The sample of the research consists of a group of 30 students from different countries who learn Turkish at B1 level in the spring semester of the 2020-2021 academic year at Hitit University TÖMER.

In this study, convenience sampling technique was used. This technique is used to facilitate participation in terms of time, cost and effort (Büyüköztürk vd., 2014).

Demographic characteristics of the study group are as in Table 1:

Table 1. Demographic Characteristics of the Study Group

Demographic Information		N	%
Country	Djibouti	1	3,3
	Chad	1	3,3
	Morocco	1	3,3
	Palestine	2	6,6
	Guinea	1	3,3
	Iraq	6	20
	Cameroon	3	10
	Egypt	2	6,6
	Mauritania	1	3,3
	Nigeria	1	3,3
	Somalia	2	6,6
	Syria	8	26,6
	Zambia	1	3,3
Age	18-20	8	26,6
	21-25	16	53,3
	26-30	5	16,6
	31+	1	3,3
Gender	Male	17	56,6
	Female	13	43,3
Mother tongue	Other African languages	2	6,6
	Arabic	21	70
	French	2	6,6

Languages spoken	English	2	6,6
	Somalia language	3	10
	Other African languages	1	3,3
	Arabic	2	6,6
	French	4	13,3
	English	17	56,6
	Spanish	1	3,3
	Turkish	5	16,6
Total time to learn Turkish	5-9 months	11	36,6
	1-3 years	18	60
	7 years	1	3,3
Total		30	100

Based on Table 1, it is seen that 30 learners participating in the study came from 13 different countries. The sample group consists of learners, most of whom come from Africa and the Middle East.

Considering the age range of the students, it is possible to say that 16 (53.3%) people are concentrated in the range of 21-25. This shows that the student group is mostly undergraduate students. This number is followed by 8 (26.6%) people between the ages of 18-20. Based on the table, 17 (56.6%) of the student group were males, while 13 (43.3%) were females.

Considering that the majority of the students come from Africa and the Middle East, it is seen that the number of native Arabic speakers is 21 (70%) amongst 17 (56.6%) knowing English as a foreign language English.

Considering the duration of Turkish education of the students, the highest number is between 1-3 years with 18 (60%) students. This number is followed by 11 (36.6%) students who study for 5-9 months.

Data Collection Tool

In the study, "Discourse-Completion Task" was used to determine the refusal strategies of the students. In the first part of the task, there are questions about the demographic information of the participants. In the second part, there are 10 questions created according to various situations in daily language. While creating the discourses, situations that students may encounter frequently in daily life were taken into consideration and contexts such as "doing homework, borrowing something, inviting somewhere, asking for help, buying, sheltering, making an offer" were used.

The data in the literature were taken as reference for the validity of the data collection tool, which was organized in a semi-structured form. In addition, the form prepared in order to ensure the validity and reliability of the scope was presented to the opinions of the experts, and the form was finalized by making adjustments on the form in line with the opinions received.

Analysis of Data

In the study, descriptive and content analysis methods were used in the analysis of the data. In the study, students' opinions were directly included and naming was given as K1, P2, P3... for their identities. The answers

of the students were categorized by content analysis. In the analysis of the title of refusal strategies in the study, the classification in Çürük's (2014) study was considered and grouped according to the descriptive analysis method. Tables and graphs were created with the frequency values obtained from both content analysis and descriptive analysis results.

In order to determine the findings regarding whether there is a definite refusal in the refusal sentences of the students, a rating was made for the categories of 'refused, partially refused and not refused'. The frequency values obtained from this rating are shown in Table 2:

Table 2. Findings Regarding Certainty in Refusal

Student opinions	f	%
Yes	239	79,6
No	50	16,7
Partially	11	3,7
Total	300	100

In the data in Table 2, it is seen that 79.6% of the answers given are 'yes'. It is also seen that 3.7% of the answers are 'partially'. The answers in these two categories were included in the analysis process. Data in the 'no' category with a rate of 16.7% were not included in the analysis.

Publishing Ethics

This study was found ethically appropriate by the Social and Human Sciences Research Ethics Committee of Tokat Gaziosmanpaşa University with the decision dated 08.06.2021 and numbered 12-04.

FINDINGS

Findings determined within the framework of the research questions asked in line with the purpose of the research are given in the following sub-headings and numerical data are shown in the tables.

Refusal Strategies Used by Foreign Students in Turkish

Table 3. Descriptive Analysis Results of Students' Refusal Strategies

Refusal format	f	%
Refusal with explanation	52	20,8
Refusing by offering a choice	35	14
Refusing by presenting a condition	22	8,8
Refusal with forgiveness	19	7,6
Refusal with a notice of impossibility	18	7,2
Refusing by expressing regret	17	6,8
Refusing by stating a necessity/obligation	13	5,2
Refusing by expressing despair	12	4,8
Refusing by expressing preference	10	4
Refusal with thanks	10	4
Refusing by stating that it is not needed	7	2,8
Polite refusal	5	2
Refusing the request by pointing out its meaninglessness	4	1,6
Refusing by changing the subject	4	1,6

Stubbornly refusal	3	1,2
Refusal with a precise language	3	1,2
Refusing by mocking	2	0,8
Refusal with criticism/warning	2	0,8
Refusal with the word no	2	0,8
Rudely refusal	2	0,8
Refusal with the word none	2	0,8
Plainly refusal	1	0,4
Refusal by expressing disgust	1	0,4
Refusing by postponing	1	0,4
Habitually refusal	1	0,4
Refusal with the negative of the verb 'to want'	1	0,4
Refusal with phrase of 'no way'	1	0,4
Total	250	100

The answers given to the questions asked to the student group consisting of 30 students were collected under 27 titles as "Rejection Strategies". According to the results obtained from the data, it was observed that the students tended to refuse by offering explanations at the rate of 20.8% with a maximum of 52 answers:

K7: "Dear friends, I am really sorry that I cannot join you this time; because I have homework and I have to do it, I don't have time." **K21:** "Dear student, thank you very much for inviting me, but unfortunately I cannot attend because I am very busy. Happy birthday, I hope you have a fun day (I will send her/him a gift by mail on her/his birthday.)."

35 answers were given under the refusing by offering a choice. This corresponds to a rate of 14%;

K11: "My dear friend, I will be very busy tomorrow so I can't go with you tomorrow I'm sorry, but my free days are Thursday and Sunday. We can go on Thursday or Sunday if you want." **K23:** "Thank you for inviting me, but I have to work all day. So I wish you a good time. I can make it up on a Thursday or Sunday if you want. Just let me know."

22 answers were given under the refusing by presenting a condition. This corresponds to a rate of %8,8;

K3: "I wish you had told me before you bought the ticket, believe me, I would like to do it, but as you see, my ticket is ready and I'm going to my country, I'm really sorry I didn't know." **K5:** "I haven't finished my own topics yet, if I can study it maybe I can help you."

19 answers were given under the refusal with forgiveness. This corresponds to a rate of %7,6;

K17: "I say I can't give it because I need a car too, and I ask forgiveness from her/him." **K25:** "My friends, you know how much I love you. I always want to stay with you and how happy I am when I am with you, but this time forgive me I am very very busy and have no free time."

18 answers were given under the refusal with a notice of impossibility. This corresponds to a rate of %7,2;

K12: "My dear friend, it took a long time to get used to sleeping in this bed because since my childhood I cannot sleep if my sleeping place or bed is changed. My bed and pillow mean peace to me so I can't change them." **K23:** "I don't have enough money to extend the warranty period so I don't want to."

17 answers were given under the refusing by expressing regret. This corresponds to a rate of %6,8;

K6: "Sorry, I don't want to relocate. I am very comfortable here. Maybe if I want to change it in the future I will let you know." **K19:** "I would love to be with you today too, but I have very important work to do, and I'm sorry I can't come."

13 answers were given under the refusing by stating a necessity/obligation. This corresponds to a rate of % 5,2;

K22: "I have to deliver these notes to their owner today, I cannot give them to you. Could you please help?" **K24:** "Dear teacher, I have an exam tomorrow, I need to copy these notes, believe me, if I wasn't in a hurry, I would have left the notes, but I can't leave them right now."

12 answers were given under the refusing by expressing despair. This corresponds to a rate of % 4,8;

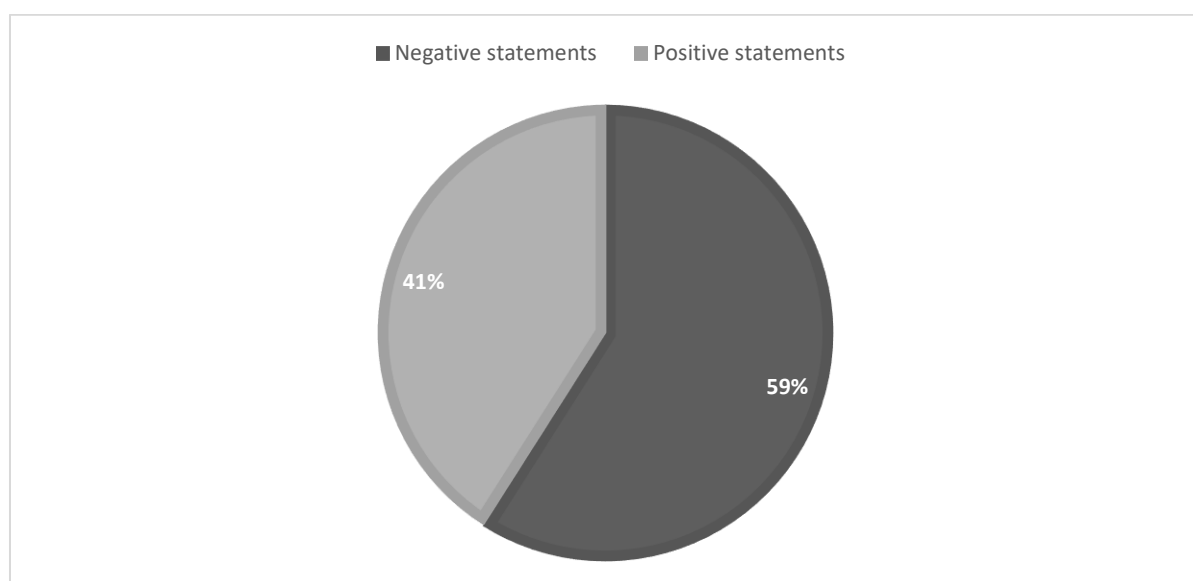
K1: "Honey, I want to give you the car, but you know my car is not insured and you don't have a driver's license yet. If anything happens, God forbid, the consequences will be very bad." **K18:** "My son, first of all, I wish you a happy birthday. I have a meeting to go to and I don't know what to do. That's why I can't attend your birthday, I'm very sorry, but still I hope you have many happy years".

10 answers were given under refusing by expressing preference and refusal with thanks. These correspond to rate of %4;

K18: "I will only tell him that I can sleep in this bed because the bed is comfortable and I can sleep on it. I can ask him to appreciate my situation and not be angry with me." **K20:** "I am not good at explaining and lecturing lectures and prefer to study alone." **K26:** "Thank you, you made this meal so delicious. I loved this meal, but that's enough because I eat less, I'm on a diet." **K30:** "Thank you very much, the dinner table is very nice, but I will not eat any more. It is difficult for me to digest this meal as I am not used to it." şeklindedir.

Reasons for Refusal Strategies of Foreign Students

By classifying the answers of the students according to their reasons, it is seen that the ones expressed with positive sentences were less than those expressed with negative sentences. The proportional distribution of the findings related to this classification is shown in Graph 1:

Graph 1. The Positivity-Negativity Ratio of Students' Refusal Statements

Examples of positive sentences used by students when refusing;

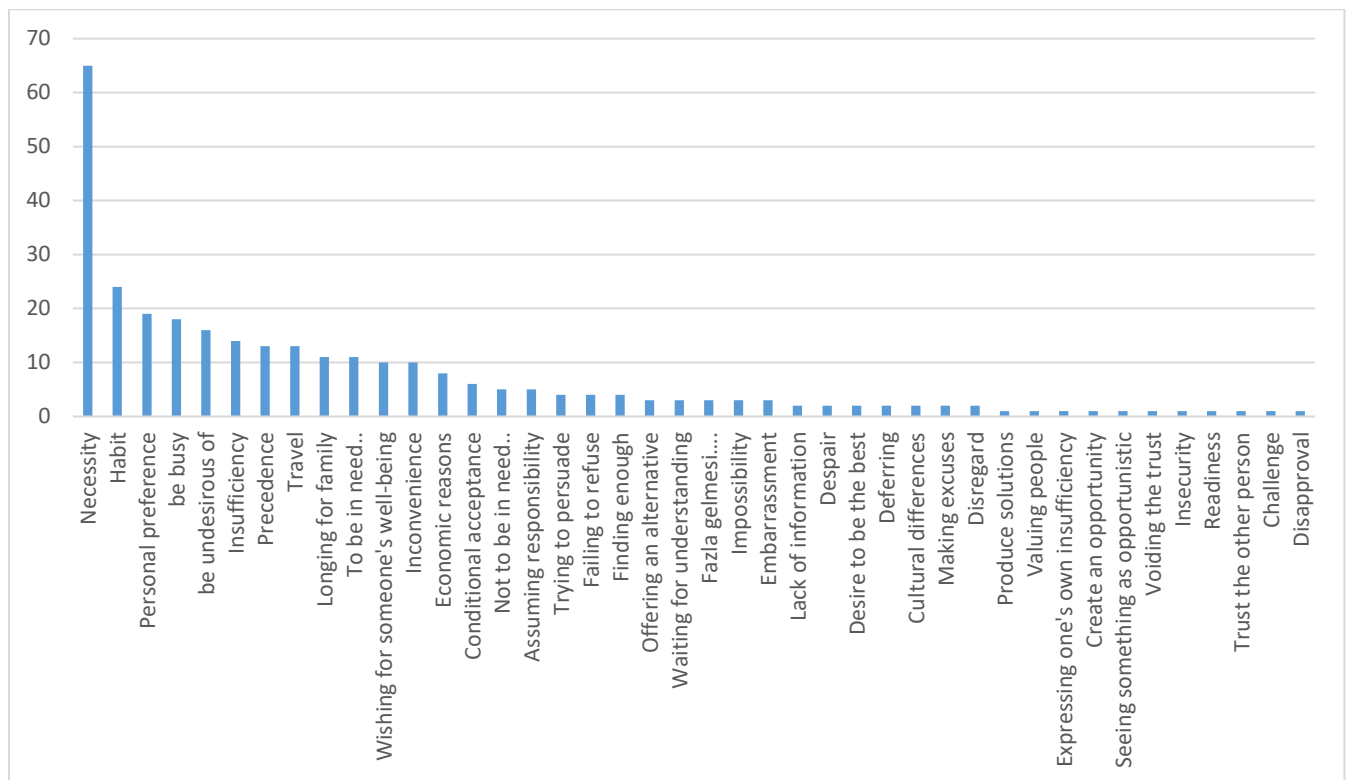
K5: "I have to talk to the administration first, maybe we can change it if they see fit." **K9:** "Thank you for inviting me. Thank you for giving me the opportunity to explore your cuisine and learn from your cultural dishes. If you don't mind, I'd rather drink tea. Thank you."

Examples of negative sentences used by students when refusing;

K14: "These lecture notes and books are not mine, I borrowed them from my friend. I want to return them to him as soon as possible today because we are in the exam period. That's why I don't want to leave these lecture notes and books." **K20:** "This computer will not last until the warranty period you offer. Therefore, do not extend the time, and I will not overpay. If you insist, I will not buy the computer."

Context of Refusal Reasons by Foreign Students

Under this title, the refusal statements of the participants were evaluated in terms of context and themes were created for the content of the answers. The themes compiled are:

Graph 2. Findings Regarding the Contextual Categories of Students' Refusal Statements

According to Graph 2, it was determined that the acts of refusal took place in 42 different contexts. Among these, it was seen that the theme of necessity took place at the highest rate (21.6%):

K29: "I'm so sorry, I would love to come there, but I have to work tomorrow, if you wish, we can go on Thursday or Sunday."

The habit theme ranks second in terms of rate (8%).

K12: "I guess I can't change it because I'm used to it here."

The rate of personal preference theme is 6.3%;

K20: "I'm so sorry bro, but I prefer to study alone."

The rate of being busy theme is 6%;

K8: "I'm so glad you invited me to the party, but I'm really busy so I won't be able to come."

The rate of the theme of 'being reluctant' is 5,3%;

K16: "I will say that I like the meals very much. Because I can't upset anyone, but I'm really satiated and I don't want to eat any more."

Functions of Conjunctions in Refusal Statements of Foreign Students

The findings regarding the conjunctions in the refusal statements in the study are shown in Table 4:

Table 4. Findings Regarding the Conjunctions Used by Students in Refusal Statements

Using Conjunctions	f	%
but (ama)	113	30,7
and	95	25,8
because	61	16,6
therefore	39	10,6
or (ya da)	12	3,2
however	8	2,1
but (fakat)	7	1,9
well	5	1,3
dA	4	1
Or (veya)	4	1
otherwise	4	1
both.. and	3	0,8
with	2	0,5
only	2	0,5
according to me	1	0,2
if (eğer)	1	0,2
if (ise)	1	0,2
that	1	0,2
but (lâkin)	1	0,2
whereas	1	0,2
unfortunately	1	0,2
already	1	0,2
Total	367	100

When Table 4 is examined, the diversity of the conjunctions in the refusal statements draws attention. Regardless of their category in the table, the frequency values were determined according to how many times they were used in total. The most commonly used conjunctions in this context are but, and, and because. When these linguistic transitions were evaluated in terms of diversity, it was determined that 22 different conjunctions were used in refusal statements.

In addition, when the used transitions were evaluated according to their functions and types, it was seen that there were appropriate conjunctions in the categories of coordination, comparison, beginning, explanation, conclusion, concession, reasoning and contrast. Korkmaz's (2009) classification was taken into account when grouping these conjunctions. Some of them are mentioned in more than one group because they are suitable for the functions of use of different categories.

Among these, coordinating conjunctions are the transitions that connect words, phrases and sentences that come after each other with equivalent functions. Those which are used in refusal clauses, are 'ile', 'hem... hem', and *da*.

While balancing-comparing-selecting conjunctions undertake the task of connecting two elements in a sentence, they also perform functions such as comparison, balancing, proportion, selection and preference in terms of meaning. 'Ya da' and 'veya' linking words are the conjunctions of balancing, comparison, selection in refusal sentences.

Conjunctions that connect with the previous sentences when they are at the beginning of the sentence are, 'bana göre' (in my opinion) and 'lâkin' (but).

Explanatory conjunctions connect two sentences with the explanatory function, depending on their position at the beginning of the sentence or in the sentence. Explanatory conjunctions in refusal sentences are 'ama' (but), 'ancak' (however), 'yalnız' (only), 'yani' (that is), 'ise' (if), 'çünkü' (because), 'ne yazık ki' (unfortunately).

Conclusion conjunctions are the words that establish a relation of bringing to a conclusion while connecting two sentences. In rejuction sentences, they are manifested by the expressions 'bu yüzden' (therefore) and 'mademki' (since).

Conjunctions that add the meaning of insisting are the ones used to continue and support a thought. Insistence conjunctive adverb in rejuction sentences are 'zaten' (already) and 'ancak' (however).

Transition expressions that add a reason meaning are words that connect one of two sentences to the other by giving reason. Reasoning conjunctions in refusal sentences are 'ki' (that) and 'çünkü' (because).

Conjunctions that add an opposite meaning are those that connect the thought conveyed by one of the two sentences with the function of opposing the other, by creating an opposite situation. Contrast conjunctions in rejuction sentences are 'yoksa' (otherwise) and 'fakat' (but).

CONCLUSION and DISCUSSION

The results of this study, which aims to determine the refusal strategies of foreign students learning Turkish at B1 level and the characteristics that these strategies reflect, can be listed as follows:

It is determined that the students for whom data were collected used 27 different strategies according to the category determined by Çürük (2014) while refusing anything, and these strategies were varied in number. Among this diversity, it is found that the most frequently used strategies were refusal strategies by explanation with 20.8%. The others are refusal strategies by offering options with 14%, refusal strategies by offering conditions with 8.8%, refusal strategies by apologizing with 7.6%, refusal strategies by declaring impossibility with 7.2%, and refusal strategies by expressing sorrow with 6.8%.

On the other hand, the students preferred the strategies of clearly refusing, refusing by expressing boredom, refusing by procrastination, refusing with the habit of general thought, refusing with the negative form of the verb 'to want', refusing with the expression 'no', refusing by stating necessity. In line with these results, it can be said that students prefer to use indirect rejection strategies instead of using direct rejection strategies. Instead of a definite statement such as "No, it will not", it was seen that they tended to refuse, feeling the need to explain and offer options. They may have thought that the other party would be upset and offended if they refused directly and definitely.

In teaching Turkish as a foreign language, refusal expressions have a great importance and place as well as reinforcing language structures in the development of students' communication skills. The refusal can be indirect or direct. Factors such as their culture, geography, gender, age also affect the way students refuse an event or situation. In this context, when the above results are evaluated in line with the data in the sample group that most of whom come from African and Middle Eastern countries and whose mother tongue is 70% Arabic, it should be said that these students tend to use the refusal strategies with a respect for the other person. In addition, considering that 60% of them have learned Turkish for 1-3 years in terms of language learning time, it can be said that these students have increased their pragmatic proficiency in Turkish and that they prefer an interactive way in the act of refusal. As Asmalı (2012, p.104) states, foreign/second language acquisition research is increasingly shifting to learners' pragmatic competence. Pragmatic competence means that the individual is ready to use language for real situations. Developing pragmatic competences in foreign language classes ensures more effective communication between target language speakers and foreign language learners. Another way to be successful in using daily language is pragmatic awareness. Akpınar (2009, p.147) recommends the necessity of ethnographic observation in order to increase students' pragmatic awareness. In this context, foreign students, who have the opportunity to observe how something is refused in the target culture, can prevent communication problems that may occur between target language speakers and themselves.

It was observed that foreign students coming from 13 different countries and learning Turkish mostly tended to indirect refusal strategies. As a result of this, it was concluded that students' refusal sentences mostly contain negative expressions that serve to convey and explain the reason for refusal. Giving or receiving a "no" answer is an important issue in many cultures. First impressions and preconceptions about how rude or how polite one is are made from these linguistic structures. Perhaps, as Mansour (2015) points out, the issue of how the

answer no is given is more important than the meaning of the answer. The verbalization of the refusal behavior, the choice of the appropriate form of expression, can be shaped according to the person, the environment, the time, and it can also be determined according to the social and cultural values. It is possible to interpret the students in the sample group making long and explanatory sentences about why they had to give a rejection answer to their interlocutors as trying to soften the meaning of 'no'.

One of the issues emphasized in the study is to determine the context in which students form the reasons for their refusal statements. According to the results of the analysis, it was concluded that the students gave refusal answers in 42 different contexts, mostly because of necessity. In addition, the act of refusal took place according to the context of habit, personal preference and occupation. The fact that the contexts are so diverse and numerous shows that the students pay attention to explaining and informing their interlocutors.

It was determined that 'ama' (but), 've' (and), 'çünkü' (because), 'bu/o yüzden' (therefore), 'ya da' (or) were used the most among the conjunctions used by students while refusing a situation. Korkmaz (2003) defines conjunctions as grammatical elements that connect words, phrases, sentences and sometimes paragraphs in terms of form and meaning and establish various semantic relations between the functions they are loaded with and the words they are connected to. Conjunctions determine the opposing views of the author or the speaker in the world of meaning, cause-effect relationships and views expressing entirety. Therefore, it is possible to say that students use the conjunction 'ama' (but) when explaining, the conjunction 've' (and) when joining, the conjunction 'çünkü' (because) when giving reasons, the conjunction 'bu/o yüzden' (therefore) when constructing cause-effect sentences, and the conjunction 'ya da' (or) when trying to offer alternatives. It was concluded that the students mostly used conjunctions with the functions of explaining, offering options and giving reasons, in line with their refusal strategies. The diversity of the conjunctions in the students' refusal sentences is also noteworthy. Students used 22 different conjunctions in their refusal sentences. In addition, the conjunctions in the students' refusal sentences were used in the functions of lining up, comparing, starting, explaining, concluding, insistence, giving reasons and contrasting.

RECOMMENDATIONS

In this study, the strategies used in the refusal sentences of foreign students learning Turkish at B1 level are emphasized. The scope of future research can be expanded to include other language levels, and comparative studies can be put forward to show the change between language levels. Since the subject of this study is limited to the act of refusal, new studies can be made in which other words and actions are handled together. In addition, the sample of this study mainly consists of students from African and Middle Eastern countries. Studies that reflect the data collected from new study groups consisting of different continents and different language families can be included.

ETHICAL TEXT

In this study, journal writing rules, publication principles, research and publication ethics rules, journal ethics rules were followed. Responsibility for any violations that may arise regarding the study belongs to the author. This study was found ethically appropriate by the Social and Human Sciences Research Ethics Committee of Tokat Gaziosmanpaşa University with the decision dated 08.06.2021 and numbered 12-04.

AUTHORS CONTRIBUTION RATE

In this study, the contribution rate of the first author is 50%, the contribution rate of the second author is 25% and the contribution rate of the third author is 25%.

REFERENCES

- Akpınar, K. D. (2009). *Using theatre extracts in teaching speech acts to Turkish EFL students with special reference to apologies and Refusals*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Al-Kahtani, S. (2005). Refusal realizations in three different cultures: A speech act theoretically-based cross-cultural study. *Journal of King Saud University*, 18, 35–57.
- Asmalı, A. (2012). *The apology and refusal strategies of Turkish, polish and Latvian prospective English teachers*. Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Austin, J.L.(1962) *How to do things with words*. 2nd revised edition (ed: J.O. Urmson-Marina Sbisà), Harvard University Press.
- Boynueğri, E.(2018). *The effect of cultural environment on refusal strategies: a cross-cultural study on performance in British English and Turkish*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Brown P. & Levinson S. C. (1987), *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge University Press.
- Bulut, D. (2000). *A cross-cultural study of refusals in American English and Turkish*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Çapar, M. (2014). How do Turkish EFL learners say 'no'. *International Journal of Language Academy*, 2(3), 262-282.
- Çelikbaş, M. (2016). *Analysis of Turkish efl university students' use of refusal strategies in different levels*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çiftçi, H. (2016). Refusal strategies in Turkish and English: a cross-cultural study. *International Association of Research in Foreign Language Education and Applied Linguistics, ELT Research Journal*, 5(1), 2-29.
- Çimen, Ş. S. (2009). *Cross-linguistic and cross-subject investigation of speech acts of refusals*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Çürük, S. M. (2014). Türkiye Türkçesindeki reddetme stratejilerine bir bakış. *Türk Kültürü*, 2, 15-42.

- Demir, S. (2003). *Bidirectional pragmatic transfer: An investigation on refusal strategies of Turkish users of English*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Demirkol, T. (2015). *Yabancı dil olarak İngilizce öğrenen Türk öğrencilerin red, istek ve öneri söz eylemlerinin edimbilimsel gelişimi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Genç, Z. S. & Tekyıldız, O. (2009). Use of refusal strategies by Turkish EFL learners and native speakers of English in urban and rural areas. *Asian EFL Journal*, 11(3), 299-328.
- Grice, H. P. (1961). The Causal Theory of Perception. *Proceedings of the Aristotelian Society Supplementary*, XXXV, 121-52.
- Günay, C. (2019). *Refusal strategies of preservice efl teachers in four speech acts: requests, suggestions, invitations, and offers*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Han, T. and Burgucu-Tazegül, A. (2016). Realization of speech acts of refusals and pragmatic competence by Turkish efl learners. *The Reading Matrix: An International Online Journal*, 16 (1), 161-178.
- Han, T., Elkılıç, G., Aybirdi, N., Demir-Atalay, T. and Güngör, T.Ö. (2016). Speech acts of refusals and compliment strategies used by parents in the local culture of kars province to their children: a pedagogical implication for the social and semantics variations. *Kafkas University Journal of the Institute of Social Sciences, Autumn 2016; Additional Number 1*; 83-105. DOI:10.9775/kausbed.2016.034
- Hatipoğlu, Ç. (2010). Yalın hayır ve incelik(sizlik) derecesi. *Dil Bilim Araştırmaları Dergisi*, 1, 53-74.
- Hergüner, S. (2009). *Determining the level of pragmatic awareness of Turkish ELT teacher trainees: a case study on refusals of requests*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hergüner, S. & Çakır, A. (2017). Pragmatic awareness of ELT teacher trainees: A study of refusals of requests. *Journal of Human Sciences*, 14 (2), 1517-1533.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi grameri: şekil bilgisi-1*, 3.Baskı. Türk Dil Kurumu.
- Mansour, O. (2015). *Türk ve Mısırlı üniversite öğrencilerin reddetme stratejileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Merdin, E. (2013). *Refusing invitations via email: strategy use in Turkish and American-English refusals*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Moody, M.J.(2011). *A Study of Turkish and English refusal speech acts with a secondary examination for bidirectional language transferral*. Doctoral dissertation. Minnesota State University.
- Ortaköylü, H. (2019). *Türkçe ve İngilizce rica etkileşimlerinde kibarlık ve kabalık görünümleri*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Önal, C. (2016). *Examining refusal strategies of Turkish efl students and their perceptions*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sadler, R. W., & Eröz, B. (2002). "I refuse you!". An examination of English refusals by native speakers of English, Lao, and Turkish. *Arizona Working Papers in Second Language Acquisition and Teaching*, 9, 53-80.
- Searle, J. R. (2000). *Söz edimleri*. R. Levent Aysever, Çev. Ayraç Yayınevi.

- Şahin, S. (2011). *American English, Turkish and interlanguage refusals: A cross-cultural communication and interlanguage pragmatics study*. Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Tekyıldız, Ö. (2006). *A comparative study on the use of refusals by learners of English and native speakers of English in urban and rural areas*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ University.
- Tekyıldız, Ö. (2006). *A comparative study on the use of refusals by Turkish learners of English and native speakers of English in urban and rural areas*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ University.
- Türkmen, Ç. (2010). *The perception of native and non-native speakers of English on the performance of apologies and refusals by Turkish, Korean and thailearners of English*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Yakut, R.E. (2019). *A cross-cultural pragmatics approach to speech acts in American English and Turkish: the case of refusals in tv series*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazıcı, N. & Demirel, İ. F. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretim setlerindeki video etkinliklerinin reddetme stratejileri açısından görünümü. *International Journal of Language Academy*, 9 (3), 150-167.
- Yazıcı, N. & G. Gündoğdu (2021). Yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe eğitimlerinde kullanılan ders kitaplarında reddetme stratejilerinin görünümü. *International Journal of Language Academy*, 9 (4), 207-221.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

B1 DÜZEYİNDE TÜRKÇE ÖĞRENEN YABANCI ÖĞRENCİLERİN REDDETME STRATEJİLERİ

Öz

İletişimde konuşucu tarafından ileri sürülen davet, istek, rica, yardım vb. söylemlere, karşı tarafın olumsuz bir şekilde yanıt vermek istemesi ile hem doğrudan hem de dolaylı şekilde ret ifadeleri oluşmaktadır. Olumsuz cevabın yıkıcı etkilerini azaltmak veya en aza indirmek amacıyla konuşucu tarafından çeşitli reddetme stratejileri geliştirilir. Bu da reddeden için üst düzey bir edim bilimsel yeti gerektirmektedir. Buna bağlı olarak, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin bir durumu reddederken dili iyi bilmelerinin yanında sosyokültürel unsurları da bağlama dâhil etmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda teklif, rica, davet ve öneri vb. ifadelerin reddedilmesinde de çeşitli stratejiler kullanılmaktadır. Bu çalışmada B1 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin reddetme stratejileri üzerine bir değerlendirme yapmak amaçlanmıştır. Çalışmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. Veriler, eğitim almak için Türkiye'ye gelen ve Hitit Üniversitesi TÖMER'de Türkçe öğrenen gönüllü öğrencilerden kolay ulaşılabilir örnekleme tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmada söylem tamamlama testi kullanılmış, öğrencilere çeşitli örnek olaylar verilmiş ve verdikleri cevaplar üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Çalışma sonunda hangi reddetme stratejilerinin kullanıldığı, reddetme stratejilerinde kullanılan gerekçeler ve anlamları, reddetme cümlelerinin özelliği ve kullanılan bağlaçlar hakkında değerlendirme yapılmıştır. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre "Açıklama yaparak reddetme, seçenek sunarak reddetme ve şart sunarak reddetme" stratejilerinin daha çok kullanıldığı; 27 farklı stratejiye yer verildiği; %59.3 oranında olumsuz anlamlı stratejiye yer verildiği; reddetmenin en çok zorunluluk, alışkanlık, kişisel tercih ve meşguliyet nedeniyle yapıldığı; reddetme ifadelerinde en çok ama, ve, çünkü bağlaçlarının kullanıldığı ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Yabancılar Türkçe öğretimi, reddetme stratejileri, B1 düzeyi, söz edimleri.

GİRİŞ

Söz edimleri, ifade edilen ile kastedilenin farklı olabileceğini öne süren bir dil felsefesi teorisi. Dilde betimleyici ifadeler ile birlikte edimsel ifadelerin de bulunduğunu savunan Austin, Searle ve Grice gibi filozoflar kastedilen anlamın incelenmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir. Austin "How to Do Things with Words (1962)" adlı çalışmasında sözcüklerin sadece yargıları ifade etmediğini aynı zamanda birer söz edimi olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda söz edimi en genel şekliyle söz aracılığıyla yapılan eylemler olarak tanımlanabilir. Searle'e göre "bir dili konuşmak demek, kurala dayalı bir davranış girişiminde bulunmak demektir" (Searle, 2000: 79). Bu da sözceler ile kast edilen anlam arasındaki ilişkiyi belirler.

Her dilde benzer durumlara uygun biçimde kullanılacak dil yapıları olduğu gibi kültürden kültüre toplumdans topluma değişen dil yapıları da mevcuttur. Bazı kültürlerde farklı anlamlara gelebilecek söz eylemler olabilir. Toplumların eleştirileri, iltifatları, teşekkür etmeleri ve reddetmeleri gibi dil davranışlarında farklılıklar oluşabilir. Hedef dili sosyal bağlamda öğrenemeyen ve kullanamayan bir yabancı için bu durum edim bilimsel bir başarısızlık oluşturmaktadır ki bu da iletişim kopukluğuna ve yanlış anlaşılmalara neden olmaktadır (Mansour, 2015, s.1). Yabancı/ ikinci dil öğrenenlerin hedef dilde sosyolinguistik ve edimsel yeterliliklerini geliştirmeleri bildirişim açısından son derece gerekli bir husustur.

Söz edimleri, bireylerin günlük dil kullanımlarında gerçekleştirecekleri çeşitli dil davranışlarıdır. Günlük hayatta bireyin farklı durum ve bağlamlarda kullandıkları dil yapılarında söz edimlerinin yansımaları görülür. Buna bağlı olarak söz edimleri yabancı dil öğretimi/öğrenimi sırasında da gözlemlenebilir. Diller için Avrupa Ortak Önerileri Çerçeve Metni (CEFR) bireyi, "yabancı/ikinci dil öğretiminde sosyal aktör" (2020) olarak tanımlar ve onun sahip olması gereken birçok yeterlilik olduğunu belirtir. Bireylerin iletişimsel/bildirişimsel dil kullanımlarını günlük hayatta karşılaştıkları çeşitli durumlar karşısında belirlemeye çalışmaları gerektiğini bildirir.

Günlük dil kullanımının bir parçası olan ricalar, istekler ve bu isteklere verilen cevaplar -ki bu cevaplar kabul veya reddetme şeklinde olabilir- en çok karşılaşılan kullanımlardır. Bu tür kullanımlar karşılıklı iletişimde olumlu veya olumsuz olarak karşımıza çıkmaktadır. İletişimde olumsuz durumun etkilerini azaltmak amacıyla karşıdaki kişi tarafından çeşitli stratejiler geliştirilir.

Olumlu ve olumsuz anlam kategorileri söz edimlerini ayırmada kullanılan önemli bir gruplandırma biçimidir. Reddetme, olumlu istekleri tehdit eden olumsuz kategorideki bir edimsöz türüdür. Reddetme, konuşan kişinin karşı taraftan gelecek istek, öneri, davet veya teklife verdiği doğrudan ya da dolaylı "hayır" yanıtıdır. "Birçok kültürde 'hayır' cevabı muhtemelen kelimenin kendisinden daha önemlidir. Dolayısıyla, 'hayır' mesajını almak ve göndermek özel beceri gerektiren bir görevdir. Muhatap, reddetme ifade biçiminin uygun şeklini ne zaman kullanacağını toplumsal, kültürel ve dilbilimsel değerlere göre belirler" (Al-Kahtani, 2005, s.37).

İnsanların karşı tarafın isteklerini geri çevirme davranışı olan reddetme, "Konuşan kişinin dinleyicinin duygularını dikkate almayarak, dinleyicinin olumlu yüzüne karşı olumsuz değerlendirmeler yapması durumudur" (Brown ve Levinson, 1987). Bu bağlamdan hareketle, yabancı öğrencilerin dil öğrenirken

karşılaştıkları olumsuz bir durumu veya istemedikleri bir teklif, rica, davet, öneri, yardım gibi durumları geri çevirmelerine yönelik söylemsel bir süreç olarak değerlendirilebilir.

Reddetme edimine yönelik alan yazın incelendiğinde çok sayıda ve farklı bağlamlarda konuyu ele alan çalışma olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların çoğunluğu İngilizce öğretimi temelinde reddetmeyi ele almaktadır. Bir kısmı ise dilbilim bağlamındadır. (Bulut, 2000; Sadler ve Eröz, 2002; Demir, 2003; Tekyıldız, 2006; Akpınar, 2009; Genç ve Tekyıldız, 2009; Çimen, 2009; Hergüner, 2009; Hatipoğlu, 2010; Türkmen, 2010; Moody, 2011; Şahin, 2011; Asmalı, 2012; Merdin, 2013; Çapar, 2014; Demirkol, 2015; Çelikbaş, 2016; Çiftçi, 2016; Han ve Burgucu-Tazegül, 2016; Önal, 2016; Hergüner ve Çakır, 2017; Boynueğri, 2018; Günay, 2019; Ortaköylü, 2019; Yakut, 2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini veya doğrudan Türkçedeki reddetme stratejilerini konu alan çalışmaların sayısı ise oldukça az olup bir kısmı ders materyallerinin incelenmesiyle bir kısmı da özel örneklem gruplarının incelenmesiyle ortaya konulan çalışmalardır (Mansour, 2015; Han, Elkılıç, Aybirdi, Demir-Atalay ve Güngör, 2016; Yazıcı ve Demirel, 2021; Yazıcı ve Gündoğdu, 2021; Pardaev, 2022). Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yabancı öğrencilerin Türkçede reddetme edimlerini ya da kullandıkları reddetme stratejilerini ortaya koyan araştırmaların eksikliği görülmüş ve bu ihtiyaca yönelik bir çalışmanın gerekli olduğu düşünülmüştür.

Özellikle, yabancı dil öğretiminde iletişimsel becerileri kazabilmek ve dili tam anlamıyla öğrenebilmek için günlük dil kullanım biçimlerinin öğrenilmesi kaçınılmazdır. Toplumların kendilerine özgü kültürleri ve değer yargıları dillerinde yaşatılmaktadır. Toplumlar ve kültürler arası ilişkiler arttıkça kültürler arası iletişim de önem kazanmaktadır. Kültürler arası iletişimin doğal bir sonucu olarak yabancı dil öğretimi/öğrenimi alanında her yıl binlerce öğrenci yabancı ülkelere seyahat etmektedir. Çoğu ülkede resmî ve özel okullar aracılığıyla yabancı öğrencilere hedef kültürün dili öğretilmektedir. Türkiye’de de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek amacıyla dil öğretim merkezlerine gelen binlerce öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrenciler çeşitli sebeplerle toplumda, anadili Türkçe olan kişilerle iletişime geçmektedirler. Onların anadil konuşucularıyla etkili bir iletişim kurabilmeleri için rica, özür, onay, ret gibi edimsel yeterliliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda araştırmaların sayısı arttıkça, dil öğreticilerinin ihtiyaç duyacağı kuramsal bilgiler de genişletilecek ve öğretim sürecinin yeniden yapılandırılmasına katkı sağlayacaktır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, B1 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin günlük dilde karşılaşılabilecekleri çeşitli durumlar karşısında hangi reddetme stratejilerini kullandıklarını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda;

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin kullandıkları reddetme stratejileri nelerdir?

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin reddederken öne sürdükleri gerekçelerin anlamı ve bağlamı nelerdir?

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin reddederken kullandıkları bağlaçlar ve bu bağlaçların reddetmedeki işlevleri nelerdir?

sorularına cevap aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin bir durumu reddederken kullandıkları stratejileri değerlendirmeye yönelik bir olgu araştırması yapıldığından bu çalışma olgubilim desenine göre kurgulanmıştır.

Olgubilim, farkında olduğumuz ancak ayrıntılı ve derin bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 69).

Araştırma Grubu

Araştırmanın örneklemini Hitit Üniversitesi TÖMER’de 2020-2021 akademik yılı bahar döneminde B1 düzeyinde Türkçe öğrenen farklı ülkelerden gelen 30 kişilik öğrenci grubu oluşturmaktadır.

Bu çalışmada kolay ulaşılabılır örnekleme türü kullanılmıştır. Uygun örnekleme de denilen bu teknik “zaman, maliyet ve emek bakımından katılımı kolaylaştırmak amacıyla kullanılır (Büyüköztürk vd., 2014).

Çalışma grubuna dair demografik özellikler Tablo 1’deki gibidir:

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Demografik Bilgiler	N	%	
Ülke	Cibuti	1	3,3
	Çad	1	3,3
	Fas	1	3,3
	Filistin	2	6,6
	Gine	1	3,3
	Irak	6	20
	Kamerun	3	10
	Mısır	2	6,6
	Moritanya	1	3,3
	Nijerya	1	3,3
	Somali	2	6,6
	Suriye	8	26,6
	Zambiya	1	3,3
	Yaş	18-20	8
21-25		16	53,3
26-30		5	16,6
31+		1	3,3
Cinsiyet	Erkek	17	56,6
	Kadın	13	43,3
Ana dili	Diğer Afrika dilleri	2	6,6
	Arapça	21	70
	Fransızca	2	6,6
	İngilizce	2	6,6

Bildiği diller	Somalice	3	10
	Diğer Afrika dilleri	1	3,3
	Arapça	2	6,6
	Fransızca	4	13,3
	İngilizce	17	56,6
	İspanyolca	1	3,3
	Türkçe	5	16,6
Türkçe öğrendiği süre	5-9 ay	11	36,6
	1-3 yıl	18	60
	7 yıl	1	3,3
Toplam		30	100

Tablo 1’den hareketle çalışmaya katılan 30 öğrencinin 13 farklı ülkeden geldiği görülmektedir. Örneklem grubunu, çoğunluğu Afrika ve Orta Doğu’dan gelen öğrenciler oluşturmaktadır.

Öğrencilerin yaş aralığına bakıldığında 16 (%53,3) kişi ile 21-25 aralığında yoğunlaştığını söylemek mümkündür. Bu da öğrenci grubunun daha çok lisans öğrencisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sayıyı 8 (%26,6) kişi ile 18-20 yaş aralığı takip etmektedir. Tablodan hareketle öğrenci grubunun 17 (%56,6) kişisini erkekler oluştururken 13 (%43,3) kişisini kadınlar oluşturmaktadır.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Afrika ve Orta Doğu’dan geldiği göz önünde bulundurulduğunda ana dili Arapça olanların 21 (%70) kişi ile en fazla sayıya sahip olduğu, bildikleri yabancı dilin ise 17 (%56,6) kişi ile İngilizce olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Türkçe öğrenim sürelerine bakıldığında 18 (%60) kişi ile 1-3 yıl aralığında en fazla iken bu sayıyı 11 (%36,6) kişi ile 5-9 ay aralığında olan öğrenciler takip etmektedir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada öğrencilerin reddetme stratejilerini belirlemek amacıyla “Söylem Tamamlama Testi” kullanılmıştır. Testte katılımcıların demografik bilgilerine yönelik soruların yer aldığı birinci bölüm ile günlük dildeki çeşitli durumlara göre oluşturulan ve 10 soruluk söylemleri içeren ikinci bölüm yer almaktadır. Söylemler oluşturulurken günlük hayatta öğrencilerin sıkça karşılaşabilecekleri durumlar göz önünde bulundurulmuş ve “ödev yapma, bir şeyi ödünç alma, bir yere davet etme, yardım isteme, satın alma, barınma, teklifte bulunma” gibi bağlamlar kullanılmıştır.

Yarı yapılandırılmış bir form şeklinde düzenlenen veri toplama aracının geçerliliği için literatürdeki veriler referans alınmıştır. Ayrıca kapsam geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla hazırlanan form alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuş, alınan görüşler doğrultusunda form üzerinde gereken düzenlemeler yapılarak forma son şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada verilerin analizinde betimsel yöntem ve içerik analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada öğrenci görüşlerine doğrudan yer verilirken; kimliklerine yönelik olarak K1, K2, K3... olacak şekilde isimlendirme yapılmıştır. Öğrencilerin cevapları içerik analiziyle kategorilere ayrılmıştır. Çalışmada *reddetme stratejileri* başlığının analizinde ise Çürük'ün (2014) çalışmasında geçen sınıflama dikkate alındığından betimsel analiz yöntemine göre gruplandırma yapılmıştır. Hem içerik analizi hem de betimsel analiz sonuçlarından elde edilen frekans değerleri ile de tablo ve grafikler oluşturulmuştur.

Öğrencilerin reddetme cümlelerinde kesin bir reddetme bulunup bulunmadığına ilişkin bulguların tespiti için “evet, reddedilmiş; kısmen reddedilmiş ve hayır reddedilememiş” kategorilerine yönelik bir derecelendirme yapılmıştır. Bu derecelendirmeden elde edilen frekans değerleri Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2. Reddetmedeki Kesinlik Durumlarına İlişkin Bulgular

Öğrenci Görüşleri	f	%
Evet	239	79,6
Hayır	50	16,7
Kısmen	11	3,7
Toplam	300	100

Tablo 2’ye göre verilen cevapların %79,6 oranında evet, reddedilmiş; %16,7 oranında hayır, reddedilememiş; %3,7 oranında kısmen reddedilmiş sonucu bulunmuştur. Hayır kategorisindeki veriler incelemeye dâhil edilmemiştir.

Yayın Etiği

Bu çalışma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 08.06.2021 tarih ve 12-04 sayılı karar ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın amacı doğrultusunda sorulan araştırma soruları çerçevesinde tespit edilen bulgulara aşağıdaki alt başlıklarda yer verilmiş ve sayısal veriler tablolarda gösterilmiştir.

Yabancı Öğrencilerin Türkçede Kullandıkları Reddetme Stratejileri

Tablo 3. Öğrencilerin Reddetme Stratejilerinin Betimsel Analiz Sonuçları

Reddetme biçimi	f	%
Açıklama sunarak reddetme	52	20,8
Seçenek sunarak reddetme	35	14
Şart sunarak reddetme	22	8,8
Af dileyerek reddetme	19	7,6
Olanaksızlık bildirimi ile reddetme	18	7,2
Üzüntü belirterek reddetme	17	6,8
Gereklilik/zorunluluk bildirerek reddetme	13	5,2
Çaresizlik ifade ederek reddetme	12	4,8
Tercih belirterek reddetme	10	4
Teşekkür ederek reddetme	10	4
İhtiyaç olmadığını belirterek reddetme	7	2,8

Kibar bil dille reddetme	5	2
İsteğin anlamsızlığını işaret ederek reddetme	4	1,6
Konuyu değiştirerek reddetme	4	1,6
İnatlaşarak reddetme	3	1,2
Kesin bir dille reddetme	3	1,2
Alay ederek reddetme	2	0,8
Eleştirme/uyarma ile reddetme	2	0,8
Hayır sözcüğü ile reddetme	2	0,8
Kaba bir biçimde reddetme	2	0,8
Yok sözcüğü ile reddetme	2	0,8
Açık bir dille reddetme	1	0,4
Bıkkınlık ifade ederek reddetme	1	0,4
Erteleme yoluyla reddetme	1	0,4
Genel yargı alışkanlık ile reddetme	1	0,4
İste- fillinin olumsuzu ile reddetme	1	0,4
Olmaz ifadesi ile reddetme	1	0,4
Toplam	250	100

30 kişiden oluşan öğrenci grubuna yöneltilen sorulara verilen cevaplar “Reddetme stratejileri” olarak 27 başlıkta toplanmıştır. Verilerden elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin en fazla 52 cevapla %20,8 oranında açıklama sunarak reddetme eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir:

K7: “Sevgili arkadaşlarım, gerçekten çok özür dilerim bu defa size katılamam; çünkü ödevim var ve bunu yapmak zorundayım, zamanım yok.” **K21:** “Canım öğrencim beni davet ettiğin için çok teşekkür ederim ama maalesef çok meşgul olduğum için katılamıyorum çok özür dilerim. Doğum günü kutlu olsun, iyi ki varsın, nice mutlu yıllara, umarım eğlenceli bir gün geçirirsin. (Doğum gününde ona posta yoluyla bir hediye göndereceğim.”

Seçenek sunarak reddetme başlığı altında %14 oranında 35 cevap verilmiştir;

K11: “Canım arkadaşım yarın çok meşgul olacağım bu yüzden yarın seninle gitmem mümkün değil özür dilerim, ama boş günülerim perşembe ve pazar. İstersen perşembe ya da pazar günü gideriz.” **K23:** “Davet ettiğiniz için teşekkür ederim, fakat bütün gün çalışmak zorundayım. Bu yüzden size iyi eğlenceler. İsterseniz perşembe ya da pazar günlerinden birinde telafi edebilirim. Bana yeter ki haber edin.”

Şart sunarak reddetme başlığı altında %8,8 oranında 22 cevap verilmiştir;

K3: “Keşke bileti almadan önce söyleseydin inan ki yapmak isterdim ama gördüğün gibi biletim hazır ve ülkeme gidiyorum, gerçekten kusura bakma haberim yoktu.” **K5:** “Henüz kendi konularımı bitirmedim, eğer kendim çalışabilirsem belki sana yardımcı olabilirim.”

Af dileyerek reddetme başlığı altında %7,6 oranında 19 cevap verilmiştir;

K17: “Benim de arabaya ihtiyacım olduğu için veremeyeceğimi söylerim ve ondan af dilerim.” **K25:** “Arkadaşlarım sizi ne kadar sevdiğimi biliyorsunuz. Her zaman sizinle kalmak istiyorum ve yanınızdayken ne kadar mutlu oluyorum, ama bu kez beni affedin çok çok meşgulüm ve hiç boş zamanım yok.”

Olanaksızlık bildiri ile reddetme başlığı altında %7,2 oranında 18 cevap verilmiştir;

K12: “Canım arkadaşım bu yatakta uyumaya alışmak çok uzun sürdü çünkü benim çocukluğumdan beri uyku yerim ya da yatağım değişirse uyuyamıyorum. Yatağım ve yastığım benim için huzur demek bu yüzden onları değiştiremiyorum.” **K23:** “Garanti süresini uzatmak için yeterli param yok, bu yüzden istemiyorum.”

Üzüntü belirterek reddetme başlığı altında %6,8 oranında 17 cevap verilmiştir;

K6: "Üzgünüm, yerimi değiştirmek istemiyorum. Burada çok rahatım. Belki gelecekte değiştirmek istersem size söyleyeceğim." **K19:** "Bugünde senin yanında olmayı çok isterdim ama çok önemli işlerim var gelemeceğim için üzgünüm."

Gereklilik/zorunluluk bildirerek reddetme başlığı altında 5,2 oranında 13 cevap verilmiştir;

K22: "Bu notları sahibine bugün teslim etmem gerekiyor, size veremem. Lütfen yardımcı olabilir misiniz?" **K24:** "Hocam yarın sınavım var bu notları kopyalamam gerek, acelem olmasaydı inanın ki notları bırakırdım ama şu an hiç bırakamam."

Çaresizlik ifade ederek reddetme başlığı altında 4,8 oranında 12 cevap verilmiştir;

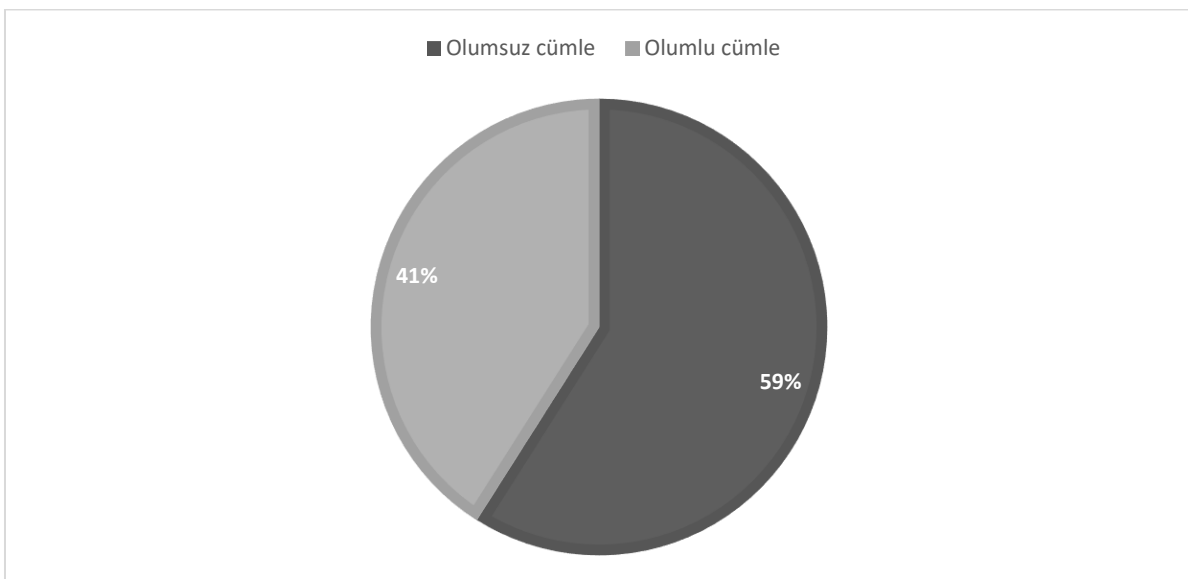
K1: "Canım, size arabayı vermek istiyorum, ancak arabamın sigortası olmadığını biliyorsunuz ve henüz ehliyetiniz yok. Bir şey olursa, Allah korusun, sonuçlar çok kötü olacak." **K18:** "Oğlum öncelikle mutlu yıllar dilerim. Şöyle deyim sana benim gitmem gereken bir toplantı var ne yapacağım bilmiyorum o yüzden senin doğum gününe katılamam çok üzgünüm ama yine de nice mutlu yıllara inşallah."

Tercih belirterek reddetme ve teşekkür ederek reddetme başlığı altında %4 oranında 10 adet cevap verilmiştir;

K18: "Ona sadece bu yatakta uyuyabileceğimi söyleyeceğim çünkü yatak rahat ve üzerinde uyuyabilirim ve ondan durumumu takdir etmesini ve bana kızmamasını isteyebilirim." **K20:** "Dersleri açıklamakta ve anlatmakta iyi değilim ve yalnız böyle çalışmayı tercih ediyorum." **K26:** "Teşekkür ederim bu yemeği çok lezzetli yapmışsın ve ben bu yemeği çok sevdim ama bu kadar yeterli çünkü ben az yiyorum, ben diyet yapıyorum." **K30:** "Çok teşekkür ederim sofraya çok güzel olmuş ama daha fazla yemeyeceğim alışık olmadığım için yemekler bana biraz ağır geldi." şeklindedir.

Yabancı Öğrencilerin Reddetme Stratejilerindeki Gerekçeler

Öğrencilerin cevapları gerekçelerine göre sınıflandırıldığında, olumlu cümlelerle ifade edilenlerin, olumsuz cümlelerle ifade edilenlere göre az olduğu görülmüştür. Bu sınıflandırmaya ilişkin bulguların oransal dağılımı Grafik 1'de gösterilmiştir:

Grafik 1. Öğrencilerin Ret Cümlelerindeki Gerekçelerin Oransal Dağılımı

Öğrencilerin reddederken kullandıkları olumlu cümlelerden örnekler;

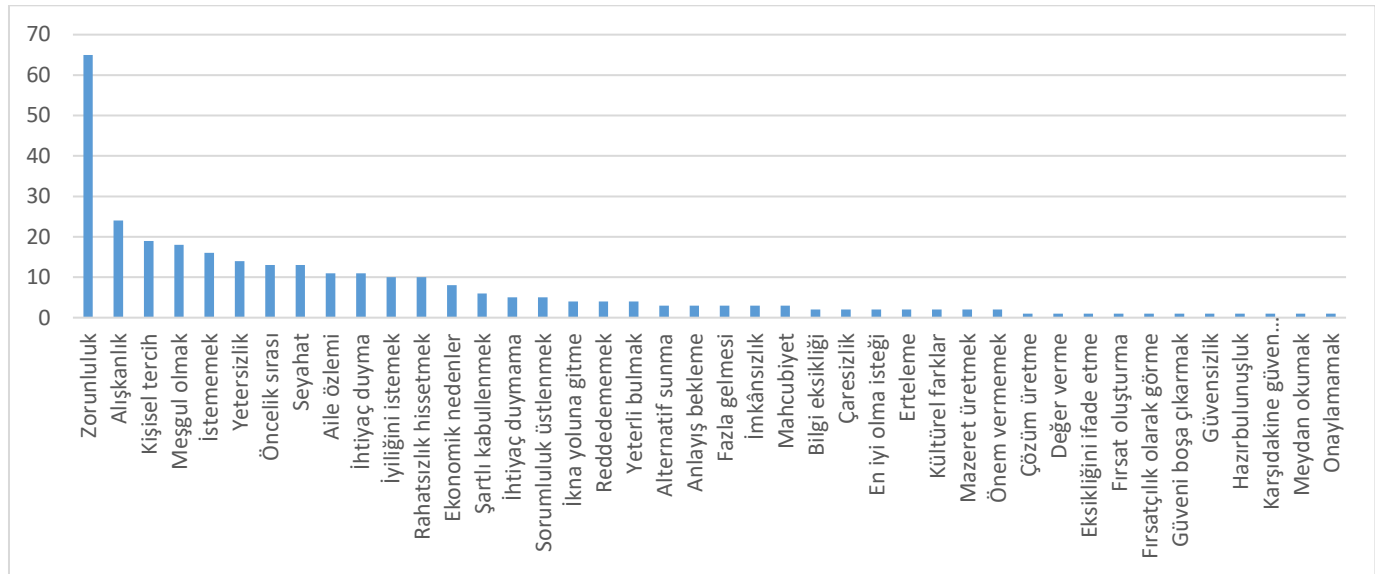
K5: “Önce bir idare ile görüşmeliyim, uygun görürlerse belki değiştiririz.” **K9:** “Bana yaptığınız bu güzel davet için çok teşekkür ederim. Mutfağınızı keşfetmeme ve kültürel yemeklerinizden öğrenmeme fırsat verdiğiniz için teşekkür ederim. Eğer sakıncası yoksa çay içmeyi tercih ederim. Teşekkür ederim.”

Öğrencilerin reddederken kullandıkları olumsuz cümlelerden örnekler;

K14: “Bu ders notları ve kitapları benim değil, onları arkadaşşımdan ödünç aldım. Onları bugün en kısa sürede ona geri vermek istiyorum çünkü biz sınav haftasındayız bu yüzden bu ders notları ve kitapları bırakmak istemiyorum.” **K20:** “Bu bilgisayar o kadar garanti süresine kadar dayanmaz, o yüzden süresini uzatmayın ben de fazla para ödemeyeyim, ısrar etmeniz bilgisayarı almayacağım.”

Yabancı Öğrencilerin Reddetme Gerekçelerinin Bağlamı

Bu bölümde katılımcıların reddetme cümleleri bağlamsal açıdan değerlendirilmiş ve cevapların içeriklerine yönelik temalar oluşturulmuştur. Derlenen temalar şunlardır:

Grafik 2. Öğrencilerin Reddetme Cümlelerinin Bağlamsal Kategorilerine İlişkin Bulgular

Grafik 2’ye bakıldığında, reddetme edimlerinin 42 farklı bağlamda gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bunlar arasında en fazla zorunluluk temasının yer aldığı (%21,6 oranında) görülmüştür:

K29: “Çok üzgünüm gelmeyi çok isterdim ama yarın çalışmak zorundayım dersen perşembe ya da pazar günü gidebiliriz.”

Alışkanlık temasının oranı ise (%8) ikinci sıradadır:

K12: “Sanırım değiştiremem çünkü ben buraya alıştım.”

Kişisel tercih temasının oranı %6,3’tür;

K20: “Çok üzgünüm kardeşim ama ben yalnız ders çalışmayı tercih eden birisiyim.”

Meşgul olma temasının oranı %6’dır;

K8: “Beni bu partiye davet ettiğin için çok mutluyum ama gerçekten çok meşgulüm bu yüzden de gelemeyeceğim.”

İstememek temasının oranı %5,3’tür;

K16: “Yemekleri çok beğendiğimi diyeceğim çünkü hiç kimseyi üzmem ama gerçekten çok tokum daha fazla yemek istemiyorum.”

Yabancı Öğrencilerin Reddetme Cümlelerindeki Bağlayıcıların İşlevleri

Çalışmadaki reddetme cümlelerinde geçen bağlayıcılarla ilgili bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir:

Tablo 4. Öğrencilerin Reddederken Kullandıkları Bağlayıcılara İlişkin Bulgular

Bağlayıcıların Kullanımı	f	%
Ama	113	30,7
Ve	95	25,8
Çünkü	61	16,6
Bu/o yüzden	39	10,6
Ya da	12	3,2
Ancak	8	2,1
Fakat	7	1,9
Yani	5	1,3
dA	4	1
Veya	4	1
Yoksa	4	1
Hem... hem	3	0,8
İle	2	0,5
Yalnız	2	0,5
Bana göre	1	0,2
Eğer	1	0,2
İse	1	0,2
Ki	1	0,2
Lâkin	1	0,2
Mademki	1	0,2
Ne yazık ki	1	0,2
Zaten	1	0,2
Toplam	367	100

Tablo 4 incelendiğinde, reddetme cümlelerindeki bağlaçların çeşitliliği dikkat çekmektedir. Tablodaki bağlaçların hangi kategoride olduğuna bakılmaksızın toplamda kaç kez kullanıldığına göre frekans değerleri belirlenmiştir. Bu bağlamda en çok kullanılan bağlaçlar *ama*, *ve*, *çünkü* bağlaçlarıdır. Çeşitlilik bakımından bağlaçlar değerlendirildiğinde ise 22 farklı bağlacın reddetme cümlelerinde geçtiği tespit edilmiştir.

Ayrıca kullanılan bağlaçlar işlevlerine ve türlerine göre değerlendirildiğinde, sıralama, karşılaştırma, başlama, açıklama, sonuçlandırma, üsteleme, sebep bildirme ve zıtlık kategorilerine uygun bağlaç kullanımları olduğu görülmüştür. Bu bağlaçlar gruplandırılırken Korkmaz’ın (2009) sınıflaması dikkate alınmıştır. Bazı bağlaçlar farklı kategorideki tanımlara uygun işlevlerde kullanıldığı için birden fazla grupta adı geçmektedir.

Bunlardan sıralama bağlaçları, birbirinden hemen sonra gelen eş değer veya eş görevdeki kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri birbirine bağlayan bağlaçlardır. Reddetme cümlelerinde geçen sıralama bağlaçları *ile, hem... hem, ve, da* bağlaçlarıdır.

Denkleştirme-karşılaştırma-seçme bağlaçları, cümle içerisinde iki ögeyi birbirine bağlama görevi üstlenirken anlam olarak da karşılaştırma, denkleştirme, oranlama, seçme ve yeğleme gibi işlevleri de yerine getirir. Reddetme cümlelerinde geçen denkleştirme, karşılaştırma, seçme bağlaçları *ya da, veya* bağlaçlarıdır.

Cümle başında bulduklarında kendinden önceki cümlelerle bağlantı kuran bağlaçlar *bana göre, lâkin* bağlaçlarıdır.

Açıklama belirten bağlaçlar cümle başlarında veya cümle içinde buldukları yere göre iki cümleyi açıklama işlevi ile bağlamaktadır. Reddetme cümlelerinde geçen açıklama bağlaçları *ama, ancak, yalnız, yani, ise, çünkü, ne yazık ki* bağlaçlarıdır.

Sonuç bildiren cümle bağlaçları, iki cümleyi birbirine bağlarken sonuca götürme, sonuca ulaştırma ilişkisi kuran kelimelerdir. Reddetme cümlelerinde geçen sonuç bildiren bağlaçlar *bu yüzden, mademki* bağlaçlarıdır.

Üsteleme anlamı katan bağlaçlar, bir düşünceyi devam ettirmek ve düşünceyi desteklemek için kullanılan bağlaçlardır. Reddetme cümlelerinde geçen üsteleme bağlaçları *zaten, ancak* bağlaçlarıdır.

Sebeplendirme (neden) anlamı katan bağlaçlar, iki cümleden birini diğerine sebep gösterme yoluyla bağlayan kelimelerdir. Reddetme cümlelerinde geçen sebep bağlaçları *ki, çünkü* bağlaçlarıdır.

Zıtlık anlamı katan bağlaçlar, iki cümleden birinin iletildiği yargıyı diğerine karşı çıkarma, karşıt durum oluşturma işlevi ile bağlayan bağlaçlardır. Reddetme cümlelerinde geçen zıtlık bağlaçları *yoksa, fakat* bağlaçlarıdır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

B1 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin reddetme stratejilerini ve bu stratejilerin yansıttığı özellikleri belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın sonuçları şöyle sıralanabilir:

Veri toplanan öğrencilerin herhangi bir şeyi reddederken Çürük'ün (2014) belirlemiş olduğu kategoriye göre 27 farklı strateji kullandıkları ve bu stratejilerin sayıca çeşitli olduğu tespit edilmiştir. Bu çeşitlilik içerisinde sırasıyla en çok kullanılan stratejilerin %20.8 oranla *açıklama yaparak reddetme*; ikinci olarak %14 oranla *seçenek sunarak reddetme*; %8.8 oranla *şart sunarak reddetme*; %7.6 oranla *af dileyerek reddetme*; %7.2 oranla *olanaksızlık bildiriyle reddetme* ve %6.8 oranda da *üzüntü belirterek reddetme* stratejileri olduğu belirlenmiştir.

Öğrenciler "*açık bir dille reddetme, bıkkınlık ifade ederek reddetme, erteleme yoluyla reddetme, genel yargı alışkanlık ile reddetme, iste- fillinin olumsuzluğu ile reddetme, olmaz ifadesi ile reddetme, zorunluluk/ gereklilik*

belirtmek reddetme stratejilerini ise çok az tercih etmişlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin doğrudan reddetme stratejilerini kullanmak yerine dolaylı reddetme stratejilerini kullanmayı tercih ettikleri söylenebilir. “Hayır, olmaz” gibi kesin bir ifade yerine açıklama yapma ve seçenek sunma gereği duyarak reddetmeye yönelmişlerdir. Belki de onlar, doğrudan ve kesin bir dille reddettiklerinde karşı tarafın üzüleceğini ve kırılacağını düşünmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde öğrencilerin iletişim becerilerinin geliştirilmesinde pekiştirici dil yapıları kadar reddetme ifadelerinin de önemi ve yeri büyüktür. Reddetme, dolaylı bir şekilde veya doğrudan olabilmektedir. Öğrencilerin bir olay veya durum karşısında verdiği reddetme şekillerini; onların kültürü, buldukları coğrafya, cinsiyet, yaş gibi unsurlar da etkilemektedir. Bu bağlamda, örneklem grubundaki veriler ışığında yukarıdaki sonuçlar değerlendirildiğinde, çoğunluğu Afrika ve Orta Doğu ülkelerinden gelen, ana dilleri %70 oranında Arapça olan bu öğrencilerin muhataba değer ve saygıyı yansıtan reddetme stratejilerine eğilimli olduklarını söylemek gerekir. Ayrıca dil öğrenme süreleri bakımından %60 oranında *1-3 yıldır Türkçe öğrendikleri* göz önünde bulundurulursa; bu öğrencilerin, Türkçede edimsel yeterliliklerini artırdıkları ve bunun bir yansıması olan reddetme ediminde de etkileşimli bir yol tercih ettikleri söylenebilir. Asmalı'nın (2012, s.104) da belirttiği üzere, yabancı/ ikinci dil edinimi araştırmaları, giderek öğrenenlerin edimsel yeterliliğine kaymaktadır. Edimsel yeterlilik bireyin gerçek durumlara karşı dil kullanımı bakımından hazır hale gelmesi demektir. Yabancı dil sınıflarında edimsel yeterliliklerin geliştirilmesi, hedef dil konuşucuları ile yabancı dil öğrencileri arasındaki iletişimin daha güçlü olmasını sağlar. Günlük dil kullanımında başarılı olabilmenin bir yolu da edimsel farkındalıktır. Akpınar (2009, s.147) öğrencilerin edimsel farkındalığının artırılması için etnografik gözlemin gerekliliğini tavsiye etmektedir. Bu bağlamda hedef kültürde bir şeyin nasıl reddedildiğine dair gözlem yapma imkânı bulan yabancı öğrenciler hedef dil konuşucuları ile kendi aralarında oluşabilecek iletişim sorunlarının önüne geçebilirler.

13 farklı ülkeden gelen ve Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin daha çok dolaylı reddetme stratejilerine yöneldikleri görülmüştür. Bunun doğal bir sonucu olarak da öğrencilerin reddetme cümlelerinde daha çok reddetme gerekçesini aktarmaya ve açıklamaya yarayan olumsuz anlamlı ifadelerin bulunduğu sonucuna varılmıştır. “Hayır” cevabı almak veya vermek pek çok kültürde üzerinde önemle durulan bir konudur. Ne kadar kaba ya da ne kadar nazik olunduğuna yönelik ilk izlenimler ve peşin hükümler üretilen bu dilsel yapılardan hareketle ortaya konulur. Belki de Mansour'un (2015) belirttiği gibi hayır cevabının nasıl verildiği cevabın anlamından daha önemlidir. Reddetme davranışının söze dökülmesi, uygun ifade biçiminin tercih edilmesi muhataba, ortama, zamana göre şekillenebileceği gibi toplumsal ve kültürel değerlere göre de belirlenebilir. Örneklem grubundaki öğrencilerin, muhataplarına niçin ret cevabı vermek zorunda kaldıklarına dair uzun ve açıklamalı cümleler kurmalarını “hayır”ın anlamını yumuşatmaya çalışmak olarak yorumlamak mümkündür.

Çalışmada üzerinde durulan konulardan biri de öğrencilerin ret cümlelerinin gerekçelerini hangi bağlama göre oluşturduklarını belirlemektir. Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin 42 farklı bağlamda ret cevabı verdikleri, en çok *zorunluluk* nedeniyle reddettikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca *alışkanlık, kişisel tercih ve meşguliyet*

bağlamlarına göre de ret edimi gerçekleşmiştir. Bağlamların bu kadar çeşitli ve sayıca fazla olması, öğrencilerin muhataplarına açıklama yapmaya ve onları bilgilendirmeye özen gösterdiklerini göstermektedir.

Öğrencilerin bir durumu reddederken kullandıkları bağlaçlar arasında en fazla “ama, ve, çünkü, bu/o yüzden, ya da” bağlaçlarının kullanıldığı belirlenmiştir. Korkmaz (2003), bağlaçları “kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve bazen de paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yükledikleri işlevler ile bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer öğeleri” olarak tanımlamaktadır. Bağlaçlar yazarın veya söyleyenin anlam dünyasındaki karşıt görüşleri, sebep-sonuç ilişkilerini ve birliktelik ifade eden görüşleri belirlemektedir. Dolayısıyla öğrencilerin en fazla “ama” bağlacını açıklama yapmak istemeleriyle, “ve” bağlacını sıralama yapmak istemeleriyle, “çünkü” bağlacını gerekçe bildirmek istemeleriyle, “bu/o yüzden” bağlacını neden-sonuç cümleleri kurmak istemeleriyle, “ya da” bağlacını seçenek sunmak istemeleriyle ilişkilendirmek mümkündür. Öğrencilerin, kullandıkları reddetme stratejileriyle de uyumlu olarak en çok açıklama yapma, seçenek sunma ve gerekçelendirme işlevleriyle bağlaçları kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin reddetme cümlelerindeki bağlaçların çeşitliliği de dikkat çekmektedir. Öğrenciler reddetme cümlelerinde 22 farklı bağlaca yer vermiştir. Ayrıca öğrencilerin reddetme cümlelerinde geçen bağlaçlar sıralama, karşılaştırma, başlama, açıklama, sonuçlandırma, üsteleme, sebep bildirme ve zıtlık işlevlerinde kullanılmıştır.

ÖNERİLER

Bu çalışmada B1 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin reddetme cümlelerinde geçen stratejiler üzerinde durulmuştur. Gelecekte yapılacak araştırmaların kapsamı diğer dil düzeylerini de içine alacak şekilde genişletilebilir ve dil düzeyleri arasındaki değişimi gösterecek karşılaştırmalı araştırmalar ortaya konulabilir. Bu çalışmanın konusu reddetme edimi ile sınırlandırılmış olduğundan başka söz eylemlerin de birlikte ele alındığı yeni çalışmalar yapılabilir. Ayrıca bu çalışmanın örneklemini ağırlıklı olarak Afrika ve Orta Doğu ülkelerinden gelen öğrencilerden oluşmaktadır. Farklı kıtalardan ve farklı dil ailelerinden oluşan yeni çalışma gruplarından toplanan verileri yansıtacak araştırmalara yer verilebilir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. Bu çalışma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 08.06.2021 tarih ve 12-04 sayılı karar ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

YAZAR KATKI ORANI

Bu çalışmada, birinci yazarın katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %25 ve üçüncü yazarın katkı oranı %25'tir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, K. D. (2009). *Using theatre extracts in teaching speech acts to Turkish EFL students with special reference to apologies and Refusals*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Al-Kahtani, S. (2005). Refusal realizations in three different cultures: A speech act theoretically-based cross-cultural study. *Journal of King Saud University*, 18, 35–57.
- Asmalı, A. (2012). *The apology and refusal strategies of Turkish, Polish and Latvian prospective English teachers*. Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Austin, J.L.(1962) *How to do things with words*. 2nd revised edition (ed: J.O. Urmson-Marina Sbis), Harvard University Press.
- Boynueğri, E.(2018). *The effect of cultural environment on refusal strategies: a cross-cultural study on performance in British English and Turkish*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Brown P. & Levinson S. C. (1987), *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge University Press.
- Bulut, D. (2000). *A cross-cultural study of refusals in American English and Turkish*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Çapar, M. (2014). How do Turkish EFL learners say ‘no’. *International Journal of Language Academy*, 2(3), 262-282.
- Çelikbaş, M. (2016). *Analysis of Turkish efl university students’ use of refusal strategies in different levels*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çiftçi, H. (2016). Refusal strategies in Turkish and English: a cross-cultural study. *International Association of Research in Foreign Language Education and Applied Linguistics, ELT Research Journal*, 5(1), 2-29.
- Çimen, Ş. S. (2009). *Cross-linguistic and cross-subject investigation of speech acts of refusals*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Çürük, S. M. (2014). Türkiye Türkçesindeki reddetme stratejilerine bir bakış. *Türk Kültürü*, 2, 15-42.
- Demir, S. (2003). *Bidirectional pragmatic transfer: An investigation on refusal strategies of Turkish users of English*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Demirkol,T. (2015). *Yabancı dil olarak İngilizce öğrenen Türk öğrencilerin red, istek ve öneri söz eylemlerinin edimbilimsel gelişimi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Genç, Z. S. & Tekyıldız, O. (2009). Use of refusal strategies by Turkish EFL learners and native speakers of English in urban and rural areas. *Asian EFL Journal*, 11(3), 299-328.
- Grice, H .P. (1961). The Causal Theory of Perception. *Proceedings of the Aristotelian Society Supplementary*, XXXV, 121-52.
- Günay, C. (2019). *Refusal strategies of preservice efl techers in four speech acts: requests, suggestions, invitations, and offers*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Han, T. ve Burgucu-Tazegül, A. (2016). Realization of speech acts of refusals and pragmatic competence by Turkish efl learners. *The Reading Matrix: An International Online Journal*, 16 (1), 161-178.
- Han, T., Elkılıç, G., Aybirdi, N., Demir-Atalay, T. ve Güngör, T.Ö. (2016). Speech acts of refusals and compliment strategies used by parents in the local culture of kars province to their children: a pedagogical implication for the social and semantics variations. *Kafkas University Journal of the Institute of Social Sciences, Autumn 2016; Additional Number 1*; 83-105. DOI:10.9775/kausbed.2016.034
- Hatipoğlu, Ç. (2010). Yalın hayır ve incelik(sizlik) derecesi. *Dil Bilim Araştırmaları Dergisi*, 1, 53-74.
- Hergüner, S. (2009). *Determining the level of pragmatic awareness of Turkish ELT teacher trainees: a case study on refusals of requests*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hergüner, S. & Çakır, A. (2017). Pragmatic awareness of ELT teacher trainees: A study of refusals of requests. *Journal of Human Sciences*, 14 (2), 1517-1533.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi grameri: şekil bilgisi-1*, 3.Baskı. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Mansour, O. (2015). *Türk ve Mısırlı üniversite öğrencilerin reddetme stratejileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Merdin, E. (2013). *Refusing invitations via email: strategy use in Turkish and American-English refusals*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Moody, M.J.(2011). *A Study of Turkish and English refusal speech acts with a secondary examination for bidirectional language transferral*. Doctoral dissertation. Minnesota State University.
- Ortaköylü, H. (2019). *Türkçe ve İngilizce rica etkileşimlerinde kibarlık ve kabalık görünümleri*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Önal, C. (2016). *Examining refusal strategies of Turkish efl students and their perceptions*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sadler, R. W., & Eröz, B. (2002). "I refuse you!". An examination of English refusals by native speakers of English, Lao, and Turkish. *Arizona Working Papers in Second Language Acquisition and Teaching*, 9, 53-80.
- Searle, J. R. (2000). *Söz edimleri*. R. Levent Aysever, Çev. Ayraç Yayınevi.
- Şahin, S. (2011). *American English, Turkish and interlanguage refusals: A cross-cultural communication and interlanguage pragmatics study*. Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Tekyıldız, Ö. (2006). *A comparative study on the use of refusals by learners of English and native speakers of English in urban and rural areas*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ University.
- Tekyıldız, Ö. (2006). *A comparative study on the use of refusals by Turkish learners of English and native speakers of English in urban and rural areas*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ University.
- Türkmen, Ç. (2010). *The perception of native and non-native speakers of English on the performance of apologies and refusals by Turkish, Korean and thailerners of English*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Yakut, R.E. (2019). *A cross-cultural pragmatics approach to speech acts in American English and Turkish: the case of refusals in tv series*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yazıcı, N. & Demirel, İ. F. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretim setlerindeki video etkinliklerinin reddetme stratejileri açısından görünümü. *International Journal of Language Academy*, 9 (3), 150-167.

Yazıcı, N. & G. Gündoğdu (2021). Yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe eğitimlerinde kullanılan ders kitaplarında reddetme stratejilerinin görünümü. *International Journal of Language Academy*, 9 (4), 207-221.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.